

# OPERATION DAGSVERKE

Lektionsmaterial till  
Operation Dagsverke 2019



# EN DAG AV DITT LIV KAN FÖRÄNDRA ANDRAS

unicef   
för alla barn

# INNEHÅLL

Introduktion.....	3
Lektion 1 Operation Dagsverke Filippinerna.....	4
Lektion 2 Att leva med naturkatastrofer.....	7
Lektion 3 Klimatförändringar påverkar oss alla.....	10
Lektion 4 Funktionsnedsättning och delaktighet.....	13
Koppling till kursplaner.....	15

# INTRODUKTION

---

## Lektionsmaterial till Operation Dagsverke

Till Operation Dagsverke 2019 har vi tagit fram fyra lektioner om årets ämne och insamlingsland. Lektionerna ger fördjupade kunskaper och motiverar eleverna att jobba med sina insamlingar. Ni väljer själva vilka av övningarna som passar er grupp.

Lektionerna är utformade som elevmaterial att dela ut. Kopplingar till kursplaner för högstadiet hittar du längst bak i handledningen.

Varje lektion hänvisar till fördjupade övningar om barnkonventionen i UNICEF Sveriges nya låda med material "Barnkonventionen – för alla barns rättigheter". I materialet finns sex övningar kring barnkonventionen. Övningarna görs tillsammans med bifogade kortlekar och memory. Lådan med materialet skickas till er vid skolstart HT19, när ni anmält er till Operation Dagsverke.

## Barnkonventionen och de globala målen

Operation Dagsverke har sin utgångspunkt i barns rättigheter. Ett mål är att eleverna lär sig mer om barnkonventionen. Genom lektionerna finns barnkonventionen och de globala målen med som en röd tråd.

Barnkonventionen innehåller bestämmelser om mänskliga rättigheter för barn. Den består av 54 artiklar. Artikel 1 till 42 är sakartiklar, de klargör vilka rättigheter varje barn ska ha. Resten av artiklarna handlar om, hur staterna ska arbeta med barnkonventionen. Sakartiklarna ska läsas som en helhet. Det går inte att lyfta ut en artikel och läsa den som skild från de andra. Det vill säga att barnkonventionen är hel och odelbar.

Barnkonventionen är en viktig, bindande överenskommelse för att kunna påverka och förbättra situationen för barn runt om i världen. Som barn räknas varje människa under 18 år.

Globala målen är en agenda för hållbar utveckling, som alla länder i världen har antagit. Agendan består av 17 huvudmål. Målen finns till för att år 2030 uppnå följande:

- Avskaffa extrem fattigdom.
- Minska ojämlikheter och orättvisor i världen.
- Främja fred och rättvisa.
- Lösa klimatkrisen.

## LEKTION 1

# OPERATION DAGSVERKE FILIPPINERNA

---

### Mål

Att lära sig om årets Operation Dagsverke, om att leva med funktionsnedsättningar i ett land där naturkatastrofer är en del av vardagen.

### Inledning

#### Filippinerna – årets insamlingsland

Filippinerna består av tusentals öar och har 94 miljoner invånare. Cirka 40 procent av dem lever i fattigdom. Landet är hårt drabbat av naturkatastrofer. Varje år drar ett tjugotal tyfoner in över landet och även jordbävningar är vanliga. Många som lever utmed kusterna är utsatta, särskilt de fattiga, som bor i enkla bostäder. Att vara barn och dessutom leva med en funktionsnedsättning innebär stora utmaningar, och barnen blir särskilt utsatta i samband med en naturkatastrof. Många filippinska barn med funktionsnedsättning har inga kunskaper om hur de kan förbereda sig eller vad de ska göra för att skydda sig vid en naturkatastrof. I många delar av landet saknas dessutom planer för evakuering, vilket bidrar till antalet offer vid en katastrof.

UNICEF arbetar med att stödja regeringen och befolkningen, bland annat genom att hantera riskerna med naturkatastrofer samt ändra attityder och normer kring personer med funktionsnedsättning. I årets Operation Dagsverke fokuserar vi på att bidra till förändring så att barn med olika funktionsnedsättningar ska få kunskap och anpassningar för att hantera en katastrofsituation.

Börja med att titta på filmen om Operation Dagsverke 2019. I filmen möter vi Margaretha Francia som arbetar på UNICEF Filippinerna. Vi träffar också Cyrus och Bella, två barn med funktionsnedsättning. De berättar om sina utmaningar i förhållande till risken för naturkatastrofer. Frågan för dem är inte om, utan när det kommer att inträffa en livshotande katastrof.

Läs mer och se filmen här: [unicef.se/operationdagsverke/od-2019-filippinerna](https://unicef.se/operationdagsverke/od-2019-filippinerna)

## Diskutera och svara på frågorna kopplade till filmen

### *I grupper*

- Margaretha Francia som arbetar på UNICEF Filippinerna berättar att risken är stor att Filippinerna drabbas av naturkatastrofer. Vilka orsaker nämner hon?
- Vilka typer av naturkatastrofer drabbar vanligen Filippinerna?
- Varför tror ni att barn är särskilt utsatta när en naturkatastrof inträffar?
- I filmen träffar vi också Cyrus. Han börjar med att berätta "Our home is small but it is happy". Vad tror ni att han menar med det?
- Hur tror du att Cyrus liv ser ut i jämförelse med ditt när det gäller shopping, mode, prylar och mobiler?
- Vilka utmaningar har Cyrus i vardagen?
- På vilka sätt påverkar dessa utmaningar Cyrus i en katastrofsituation?
- Hur tänker Cyrus kring riskerna med att drabbas av en naturkatastrof?
- UNICEF arbetar med att hjälpa regeringen, för att varje barn ska leva i trygghet och komma i säkerhet vid en naturkatastrof. Ge fyra exempel på hur UNICEF arbetar för att lyckas med detta.
- Bella berättar om den plan för beredskap och utrymning vid jordbävning som finns på hennes skola. Hur ser planen ut?
- Vilka utmaningar har Bella i händelse av en jordbävning och utrymning?
- Hur ser Bella på att träna beredskap och utrymning?
- Vad tycker du och dina klasskompisar om att träna utrymning av skolan?

## Globala målen

- Gå till [globalamalen.se](http://globalamalen.se). Välj ut ett eller två av de globala mål som är viktigast för barnen i filmen för att uppfylla artikel 28 (rätt till utbildning) och artikel 6 (rätt till liv, överlevnad och utveckling) i barnkonventionen.
- Är samma mål viktiga för dig och dina klasskompisar, eller finns det andra mål som är viktigare för er?
- Vad beror skillnaderna på?

## Barnkonventionen

Lär mer om barnkonventionen och vad barns rättigheter innebär för barn och unga i Sverige och i andra delar av världen. Använd UNICEF Sveriges nya material "Barnkonventionen – för alla barns rättigheter". Där finns sex övningar som ni gör med bifogade kortlekar och memory.

# ATT LEVA MED NATURKATASTROFER

---

## Mål

Att lära sig om varför naturkatastrofer är vanligare i vissa delar av världen, hur de drabbar människor olika, bland annat beroende på vilka ekonomiska förutsättningar olika familjer har.

## Inledning

Den här lektionen handlar om naturkatastrofer. I Filippinerna är det vanligt med både jordbävningar och tyfoner. Börja med att läsa texten och följ upp via instruktioner och länkar i texten.

## Filippinerna drabbas ofta av naturkatastrofer

*I par*

Det finns flera faktorer som gör att naturkatastrofer är vanliga i Filippinerna. Varmt havsvatten, låga nivåer över havsytan är några av anledningarna. Ytterligare ett hot är tyfoner och kraftiga stormvindar som bildas över Stilla havet.

### Höga havsvattentemperaturer

Filippinerna ligger nära ekvatorn och är omgivet av varmt havsvatten, som bidrar till att stormar bildas. Dessutom finns det inga landmassor som minskar effekten av starka vindar.

Följ upp:

- Titta på Filippinerna på en karta.
- Analysera landets utbredning och läge i förhållande till ekvatorn, hav och andra landmassor.
- Gå till [seatemperature.org](http://seatemperature.org).
- Analysera hur vattentemperaturen förändras om du går norr- eller söderut från ekvatorn. Klicka på "show all countries" och välj Filippinerna.
- Undersök vattentemperaturen på några av de orter som finns på kartan.

### Ring of fire

Filippinerna ligger i den så kallade Ring of fire, det innebär bland annat att plattorna under Stilla havet kilar in sig under kontinenterna, vilket utlöser jordskalv och tsunamier, som ofta drabbar Filippinerna.

Följ upp

- Gå till [earthobservatory.sg](http://earthobservatory.sg).
- Beskriv vilka delar av världen som påverkas av Ring of fire.
- Titta på YouTube-filmen "Earthquakes of the First 15 Years of the 21st Century", om jordbävningar som inträffat från 2001 till 2015.
- Kan du se Ring of fire i YouTube-filmen?

## Undersök

*I par*

- Under senare år har flera naturkatastrofer drabbat Sverige. Ge exempel på några.
- Hur har barn och deras familjer i Sverige påverkats av dessa naturkatastrofer?
- Tror du att det finns någon skillnad på hur barn i Sverige respektive Filippinerna drabbas vid en naturkatastrof?

## Globala målen

### Den globala uppvärmningen

Utsläppen av växthusgaser fortsätter att stiga. Följden är global uppvärmning med allvarliga konsekvenser för till exempel mänsklig säkerhet och matproduktion. Genom bland annat utbildning och ökad medvetenhet kan vi göra de förändringar som krävs enligt mål 13 i de globala målen, och bidra till att minska påfrestningarna på klimatet.

- Undersök om det finns fler av de globala målen som har med klimat och naturkatastrofer att göra.



## Hur kan du och dina kompisar bidra till att nå de globala målen?

Diskutera i par

- Hur kan vi förändra vårt beteende i skolan och hemma för att bidra till att bromsa den globala uppvärmningen? Ge några exempel utifrån din vardag.

I helklass

- Varje par delar med sig av sina diskussioner i helklass.

Agera

- Skriv ned alla förslag för att visa var ni står och vad ni kommer att förändra.
- Gör en affisch av era förslag och sätt upp i klassrummet.
- Presentera era idéer för skolledning, politiker eller andra makthavare.

## Barnkonventionen

Lär mer om barnkonventionen och vad barns rättigheter innebär för barn och unga i Sverige och i andra delar av världen. Använd UNICEF Sveriges nya material "Barnkonventionen – för alla barns rättigheter". Där finns sex övningar som ni gör med bifogade kortlekar och memory.

# KLIMATFÖRÄNDRINGAR PÅVERKAR OSS ALLA

---

## Mål

Att lära sig om effekter av den globala uppvärmningen och vad vi själva kan göra för att bidra till att minska de pågående klimatförändringarna.

## Inledning

Den här lektionen handlar om effekter av klimatförändringarna. FN:s klimatpanel IPCC uppmanar världens länder att minska utsläppen som driver på den globala uppvärmningen. Om vi lyckas begränsa uppvärmningen till 1,5 grader innebär det flera positiva saker för planeten:

- Kraftigt minskade risker för majoriteten av världens växt- och djurarter.
- Tio centimeters lägre havsnivåhöjning jämfört med två graders uppvärmning vilket berör miljontals människor som lever längs kuster och på öar.
- Minskad risk för att planeten sätter igång processer som förvärrar uppvärmningen ännu mer.

Källa: [naturskyddsforeningen.se/klimat/klimatrapport-ipcc](https://naturskyddsforeningen.se/klimat/klimatrapport-ipcc)

## Effekter av den globala uppvärmningen

### *I grupper*

Se förväntade effekter av den globala uppvärmningen vid olika temperaturnivåer – [www.wwf.se/klimat/konsekvenser](https://www.wwf.se/klimat/konsekvenser).

### Diskutera

- Affischen från Världsnaturfonden visar effekter av ökad temperatur. Vad är det som driver den globala uppvärmningen och vad kan vi göra för att stoppa den?
- Påverkas barn i Sverige och i Filippinerna på samma sätt av klimatförändringarna?

## Globala målen

Mål 13 i de globala målen handlar om att bekämpa klimatförändringarna. Klimatförändringar är ett hot mot hela vår civilisation. Utsläppen av växthusgaser fortsätter att stiga och driver på den globala uppvärmningen med bland annat ökad risk för naturkatastrofer.

Gör testet "[Bli målmedveten](#)" på [globalamålen.se](#) för att se vilka av de globala målen som engagerar dig mest och hur du själv kan bidra till att nå målen 2030.



Mål 12 i de globala målen handlar om en ansvarsfull konsumtion och produktion. Den 10 maj 2019 inträffade "overshoot day", den dag då vi i Europa har fyllt vår kvot av årets konsumtion.

Diskutera i smågrupper

- Skulle du klara dig resten av året på det du hade konsumerat fram till den 10 maj?



## Förändrade konsumtionsvanor bidrar till de globala målen

### Klimatförändringen

Med hjälp av enkla val och handlingar kan alla bidra till att minska påfrestningarna på klimatet. Ordet konsumtionsvanor används för att beskriva hur vi handlar kläder, prylar, teknik, mat, godis, resor osv.

Diskutera i par

- Vilka förändringar i konsumtion kan du göra för att minska vår belastning på klimatet? Försök att sammanfatta diskussionen och skriv ned två till tre konsumtionsvanor som du kan förändra för att vara rädd om vårt klimat.

I helklass

- Varje par delar med sig av sina diskussioner i helklass.

Agera

- Skriv ned era förslag för att visa vad ni kommer att förändra.
- Gör en affisch av era förslag och sätt upp i klassrummet.
- Presentera era idéer för skolledning, politiker eller andra makthavare.

## Barnkonventionen

*I helklass*

- Vilka av de konsumtionsvanor ni har diskuterat skulle kunna definieras som ett behov (rättighet) eller ett önskemål. Berätta vilka artiklar ur barnkonventionen ni hittar som matchar era val.

Lär mer om barnkonventionen och vad barns rättigheter innebär för barn och unga i Sverige och i andra delar av världen. Använd UNICEF Sveriges nya material "Barnkonventionen – för alla barns rättigheter". Där finns sex övningar som ni gör med bifogade kortlekar och memory.

## LEKTION 4

# FUNKTIONSNEDSÄTTNING OCH DELAKTIGHET

### Mål

Att lära sig om funktionsnedsättningar och vad delaktighet och tillgänglighet innebär.

### Inledning

Lektionen handlar om vad funktionsnedsättningar är och hur det ser ut i Sverige för barn som lever med funktionsnedsättningar.

### Se filmen om delaktighet från Myndigheten för delaktighet

*I par*

Filmen "Vad är delaktighet?" av Myndigheten för delaktighet berättar om olika personer som beskriver vad delaktighet innebär för dem.

- I filmen skildras många olika sidor av delaktighet. Ge några exempel.
- Vad innebär delaktighet för dig? Ge några exempel.

### Funktionsnedsättning och funktionshinder

*I par*

Orden funktionsnedsättning och funktionshinder kan vara förvirrande. Gå till [Myndigheten för delaktighets begreppssida](https://www.mfd.se/begrepp) på mfd.se och red ut begreppen.

- Vad innebär funktionsnedsättning?
- Vad är funktionshinder?

## Pröva Myndigheten för delaktighets funktionssimulator

### *Individuellt*

Med hjälp av [funktionssimulatorn](http://funktionssimulatorn.på.mfd.se) på mfd.se kan du pröva hur det är att delta på en vanlig lektion och resa i kollektivtrafiken med funktionsnedsättning.

- Börja med att prova hur det är att delta på en lektion med kognitiv funktionsnedsättning.
- Hur upplevde du att det var att följa lärarens instruktioner?
- Vad tycker du att man kan göra i situationen för att minska de funktionshinder som du upplevde?

## Barnkonventionen

Barnkonventionens artikel 23:

*”Barn med funktionsnedsättning har rätt till ett fullvärdigt och anständigt liv samt hjälp att aktivt delta i samhället. Det handlar om delaktighet och tillgänglighet.”*

### **Undersök**

- Ge några exempel på hur man gör på er skola för att öka delaktighet och tillgänglighet. Tänk exempelvis på undervisning, uppehållsrum, raster, idrott och friluftsdagar.

### **Definitioner**

#### *Delaktighet*

Delaktighet är när en person, oavsett funktionsförmåga, kan samspela med omgivningen. Till exempel i skolan, på jobbet och i idrottshallen.

#### *Tillgänglighet*

Tillgänglighet är när en person har tillträde till omgivningen både fysiskt och digitalt. Exempelvis tillgång till kollektiva färdmedel och digitala lösningar som alla kan förstå och som ger alternativ för syn och hörsel.

### **Barnkonventionen – för alla barns rättigheter**

Lär mer om barnkonventionen och vad barns rättigheter innebär för barn och unga i Sverige och i andra delar av världen. Använd UNICEF Sveriges nya material ”Barnkonventionen – för alla barns rättigheter”. Där finns sex övningar som ni gör med bifogade kortlekar och memory.

# KOPPLING TILL KURSPLANER

Operation Dagsverke består av flera moment som utvecklar elevernas kunskaper och förmågor. Att planera och genomföra en egen insamling får dem att växa och att i praktiken göra det som står i skolans styrdokument. Vid sidan av insamlingen bidrar även arbetet med övningarna till att eleverna arbetar inom ramarna för ämnes- och kursplaner.

Genom att arbeta med Operation Dagsverke berör ni följande delar ur centralt innehåll i följande ämnen i grundskolans årskurs 7–9.

## GEOGRAFI

Klimatförändringar, olika förklaringar till dessa och vilka konsekvenser förändringarna kan få för människan, samhället och miljön i olika delar av världen.

Namn och läge på världsdelarnas viktigare länder, vatten, öar, berg, öknar, regioner och orter.

Sårbara platser och naturgivna risker och hot, till exempel översvämningar, torka och jordbävningar, och vilka konsekvenser det får för natur- och kulturlandskapet.

På vilka sätt sårbara platser kan identifieras och hur individer, grupper och samhällen kan förebygga risker.

Förekomst av och orsaker till fattigdom och ohälsa i olika delar av världen.

Samband mellan fattigdom, ohälsa och faktorer, som befolkningstäthet, klimat och naturresurser.

## RELIGIONSKUNSKAP

Föreställningar om det goda livet och den goda människan kopplat till olika etiska resonemang, till exempel dygdetik.

Etiska begrepp som kan kopplas till frågor om hållbar utveckling, mänskliga rättigheter och demokratiska värderingar, till exempel frihet och ansvar.

## SAMHÄLLSKUNSKAP

De mänskliga rättigheterna, inklusive barnets rättigheter, i enlighet med barnkonventionen. Deras innebörd och betydelse samt diskrimineringsgrunderna i svensk lag.

Olika organisationers arbete för att främja mänskliga rättigheter.

Hur mänskliga rättigheter kränks i olika delar av världen.

Skillnader mellan människors ekonomiska resurser, makt och inflytande beroende på kön, etnicitet och socioekonomisk bakgrund. Sambanden mellan socioekonomisk bakgrund, utbildning, boende och välfärd. Begreppen jämlikhet och jämställdhet.

## SVENSKA

Strategier för att skriva olika typer av texter med anpassning till deras typiska uppbyggnad och språkliga drag. Skapande av texter där ord, bild och ljud samspelar.

Olika sätt att bearbeta egna texter till innehåll och form. Hur man ger och tar emot respons på texter.

Att leda ett samtal, formulera och bemöta argument samt sammanfatta huvuddragen i vad som sagts.

Muntliga presentationer och muntligt berättande för olika mottagare, om ämnen hämtade från skola och samhällsliv. Anpassning av språk, innehåll och disposition till syfte och mottagare. Olika hjälpmedel, till exempel digitala verktyg, för att planera och genomföra muntliga presentationer.

### SVENSKA SOM ANDRASPRÅK

Strategier för att skriva olika typer av texter med anpassning till deras typiska uppbyggnad och språkliga drag. Olika sätt att bearbeta egna och gemensamma

texter till innehåll och form. Hur man ger och tar emot respons på texter.

Att leda ett samtal, formulera och bemöta argument samt sammanfatta huvuddragen i vad som sagts.

Muntliga presentationer och muntligt berättande för olika mottagare, om ämnen hämtade från skola och samhällsliv. Anpassning av språk, innehåll och disposition till syfte och mottagare. Olika hjälpmedel, till exempel digitala medier och verktyg, för att planera och genomföra en presentation.



Med Operation Dagsverke erbjuder vi lättarbetade övningar som är kopplade till kurs- och läroplaner för högstadiet. Ni väljer själva vilka av övningarna som passar bäst för er.